

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Андрій ЗАГОРОДНИЙ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО Й ЕКСПЕРТА ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО
ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.....77

Iordan KIURKCIU, Svetlana COTOROBAL, Ana-Maria CÎȘLEANU

ROLUL EXPERTULUI JUDICIAR ÎN COMBATEREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE.....80

Юлія КОМАР

ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....85

Остап КУДЛАТИЙ

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ
ОРГАНІЗОВАНОГО ХАРАКТЕРУ.....89

Назар ЛИСЯК

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ
РОЗСЛІДУВАННІ ОНЛАЙН-ШАХРАЙСТВА.....93

Mădălina Elena MASCARELL

DIMENSIUNEA EPISTEMOLOGICĂ A EXPERTIZEI ÎN INVESTIGAREA CRIMINALITĂȚII
ORGANIZATE.....96

Анастасія МУРАШКО

МЕРЕЖЕВИЙ ПРОФАЙЛІНГ ЯК ЗАСІБ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ.....101

Олена САВИЦЬКА, Наталія ХОМИЧ

ЕКОЛОГІЧНІ ЗЛОЧИНИ ТА СУДОВО-ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ
ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....104

Яна ПЕТРЕНКО

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННИХ ПОРУБОК ЛІСУ ЯК
ПРОЯВУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....108

Катерина РУБЕЦЬ

МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У
РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА
ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....111

Олена САВЧУК

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПІДПИСІВ ТА ПОЧЕРКУ ПРИ
ДОКУМЕНТУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ
СТРУКТУР.....115

Людмила СОН

ВИДИ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРОВАДЖЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ.....119

Ксенія ТОДОРОВА

ЗАСТОСУВАННЯ ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІ.....122

Рубець Катерина

*судовий експерт лабораторії почеркознавчих та технічних досліджень
документів Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз*

Міністерства юстиції України,

м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3587-0522>

електронна адреса: katirubets@ukr.net

**МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ
ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ**

У тезах висвітлено роль і можливості почеркознавчої експертизи у процесі розслідування злочинів, вчинених організованими групами та злочинними організаціями. Розкрито значення почеркознавчих досліджень для ідентифікації осіб, встановлення авторства документів і виявлення зв'язків між учасниками злочинних об'єднань.

Ключові слова: почеркознавча експертиза, організована група, злочинна організація, ідентифікація особи, почерк, зразки.

Rubets Kateryna

*forensic expert of the laboratory of handwriting and technical research of documents
Lviv Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of
Ukraine, Lviv, Ukraine*

**POSSIBILITIES AND APPLICATION OF HANDWRITING
EXAMINATION IN THE INVESTIGATION OF CRIMES COMMITTED BY
ORGANIZED GROUPS AND CRIMINAL ORGANIZATIONS**

The theses highlight the role and capabilities of handwriting examination in the investigation of crimes committed by organized groups and criminal organizations. The significance of handwriting analysis for identifying individuals, establishing document authorship, and revealing connections between members of criminal associations is disclosed.

Key words: Handwriting examination, organized group, criminal organization, identification of a person, handwriting, samples.

Організована злочинність залишається однією з найбільш небезпечних форм кримінальної діяльності, що характеризується високим рівнем конспірації, розподілом ролей між учасниками та використанням сучасних технічних засобів для приховування доказів. За таких умов особливого значення набувають

спеціальні знання, зокрема у сфері судової почеркознавчої експертизи, яка забезпечує можливість ідентифікації осіб за індивідуальними ознаками почерку.

Почеркознавчі дослідження є важливим елементом системи доказування у кримінальному провадженні. Вони сприяють встановленню авторства рукописних документів, виявленню підробок та визначенню ролі окремих учасників злочинної діяльності. У справах, що пов'язані з діяльністю організованих груп, застосування почеркознавчої експертизи дозволяє не лише ідентифікувати виконавців, а й простежити зв'язки між членами групи через спільні способи оформлення документів або характерні почеркові риси.

Отже, дослідження застосування почеркознавчої експертизи у розслідуванні злочинів, учинених організованими групами, має як теоретичне, так і практичне значення для вдосконалення криміналістичної методики та підвищення ефективності доказування.

З огляду національного законодавства та міжнародних нормативно-правових актів, вбачається відсутність єдиного визначення для поняття «організована злочинність». Інколи під нею розуміють «тривале злочинне підприємництво, яке спрямоване на отримання прибутку від незаконної діяльності, яка часто користується великим суспільним попитом. [1, 10].

Аналізуючи положення Кримінального кодексу України під організованою злочинністю можемо розуміти сукупність злочинів, що вчиняються організованими групами або злочинними організаціями, тобто стійкими об'єднаннями осіб, які попередньо зорганізувалися для спільної злочинної діяльності (відповідно до ч. 3 та ч. 4 ст. 28 Кримінального кодексу України).

Розслідування злочинів, скоєних організованими групами та злочинними організаціями, має особливе значення через їхню складність, високий рівень конспірації та ретельну підготовку до вчинення кримінальних правопорушень. В умовах такої діяльності учасники прагнуть максимально приховати свою особу та роль у злочині, що ускладнює ідентифікацію виконавців та організаторів.

У процесі розслідування злочинів, учинених організованими групами, почеркознавча експертиза використовується як ефективний інструмент встановлення індивідуально-психофізіологічних особливостей письма, що дозволяє ідентифікувати осіб, причетних до виготовлення або підписання документів. Така експертиза має не лише доказове, але й оперативно-розшукове значення, адже результати її проведення можуть сприяти виявленню кола підозрюваних та встановленню їхньої ролі у структурі злочинного об'єднання.

У злочинах, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, коло об'єктів почеркознавчих досліджень є особливо широким і різноманітним, що зумовлено високим рівнем організації та конспірації таких злочинів.

До основних об'єктів почеркознавчої експертизи у цій категорії кримінальних правопорушень належать:

Section 1. Expert provision of counteraction against certain types of organized crime

- рукописні документи (заяви, розписки, листи, чорнові записи, плани, інструкції, списки учасників, адреси, схеми розподілу коштів тощо);
- підписи (на фінансових, договірних, транспортних, банківських, бухгалтерських документах, документах прикриття);
- графічні позначення (умовні символи, абрєвіатури, криптоніми, псевдоніми, цифрові коди, маркування товарів або упаковок, що можуть використовуватись у злочинній діяльності);
- фрагменти рукописів, вилучені на місцях подій або у документах із ознаками фальсифікації.

Такі об'єкти досліджуються з метою ідентифікації виконавця письма або підпису, встановлення фактів спільного виконання документів кількома особами, виявлення ознак маскуванню почерку.

Особливо цінним є застосування почеркознавчої експертизи під час дослідження чорнових записів, схем, кодованих повідомлень, псевдонімів, рукописних інструкцій чи записників із фінансовими розрахунками. Саме такі матеріали часто виявляються у справах, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків, фінансовими махінаціями чи контрабандою. Навіть короткий рукописний фрагмент за наявності достатньої для експерта кількості зразків може дати можливість експерту визначити особу, яка фактично керувала діяльністю групи або здійснювала документальне забезпечення її операцій.

Важливо, що в умовах організованої злочинності нерідко спостерігається виконання текстів друкованими літерами, лівою рукою чи з наслідуванням чужого почерку. Такі випадки вимагають від експерта особливої майстерності, вміння працювати з частковими ознаками, виявляти закономірності, приховані під зовнішньою варіативністю. Саме тут почеркознавча експертиза стає важливою ланкою у ланцюгу криміналістичних доказів.

У процесі роботи з матеріалами кримінальних проваджень, що стосуються діяльності організованих груп та злочинних організацій, судовий експерт-почеркознавець стикається з низкою специфічних проблем, це зокрема навмисна зміна почерку та підписів; спільне використання шаблонів/бланків — ускладнює прив'язку до конкретної особи; множинні автори — один документ міг бути складений кількома особами або редагований; наявність цифрових/друкованих елементів — частина листівок, повідомлень може бути надрукована або згенерована, що знижує ролі почеркознавства в окремих фрагментах.; ризик знищення/приховування зразків — учасники групи можуть знищувати оригінали або намагатися «підчистити» сліди.

У таких випадках, для органів які призначають експертизу важливо правильно відібрати належні по якості зразки. У науково-методичних рекомендаціях із підготовки та призначення судових експертиз і експертних досліджень систематизовано і регламентовано порядок відбору зразків для проведення почеркознавчої експертизи, що забезпечує достовірність та об'єктивність експертного дослідження [2].

Отримані результати почеркознавчої експертизи дають змогу не лише встановити конкретного виконавця рукописного тексту чи підпису, а й виявити в процесі подальшого розслідування загальні почеркові особливості, притаманні кільком учасникам групи. Це дозволяє, зокрема органам досудового розслідування відтворити внутрішню структуру злочинного угруповання, простежити канали документального оформлення їхньої діяльності та забезпечити належне доказування у кримінальному провадженні. Таким чином, почеркознавча експертиза виступає одним із ключових інструментів криміналістики, який підвищує ефективність розслідування складних злочинів та сприяє встановленню істини у кримінальному процесі.

Перелік використаних джерел:

1. Крамаренко Ю. М., Скок О. С., Шевченко Т. В., Хашев В. Г. Сучасні питання протидії організованим злочинності в Україні та закордоном : монограф. / Ю. М. Крамаренко, О. С. Скок, Т. В. Шевченко, В. Г. Хашев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 216 с.
2. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково – методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5.URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.